

**Javaslat a
„halasi csipke „
Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez**

HALASI CSIPKE KÖZALAPÍTVÁNY
6400 Kiskunhalas, Kossuth u. 37/A
MNB 10402568-25612378
Adószám: 18340480-1-03

I.
A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Halasi Csipke Közalapítvány

II.
A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

halasi csipke

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése

Kulturális Örökség

4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A csipkevarrás már a XVII. századtól magas színvonalú volt Magyarországon. Mégis a magyar varrott csipke új, semmihez sem hasonlítható fejezete a halasi csipke megalkotásával kezdődött, mely Dékányi Árpád rajztanár nevéhez fűződik, aki 1886-ban, főiskolai tanulmányai elvégzése után, a halasi gimnáziumban kezdte meg tanári és egyben művészi pályafutását.

Dékányi eredeti magyar mintákkal és új technikával akarta létrehozni az általa elképzelt új csipkét. 1902-ben bemutatta terveit az Iparművészeti Társulatnak, amely azokat érdekesnek találta. Az 1903-ban megrendezett Iparművészeti Kiállításon aranyérmeket szavaztak meg a

halasi csipkének és az 1904-es Világkiállításon St. Louisban már elkápráztatta a nemzetközi közönséget is, megelőzve ezzel az akkor már ismert brüsszeli csipkét.

Dékáni megálmodott csipketerveit a kiemelkedő tehetségű helyi fehérneművarró, Markovics Mária valósította meg, aki hosszas próbálkozás után találta meg a más varrott csipkéhez nem hasonlítható megoldást. Technikájának különlegessége abban rejlik, hogy a motívumokat erőteljes körvonal (kontúr) veszi körül, a köztes teret pedig szövő-öltéssel (stoppolás) és a hurok-öltés 60 féle változatával töltik ki. Tehát az „anyagot”, a csipkét tüvel és cérnával, teljes egészében kézimunkával hozták és hozzák létre, mind a mai napig. Az idők során a kézzel varrt csipkére nem tudott hatni az elgépiesedett világ, épp ez teszi a világon egyedülállóvá.

A halasi csipke, egy iparművészeti remek, amely ennél fogva nem viseli magán a népművészeti hagyományok jegyeit,

A halasi csipkét - egyediségét, utánozhatatlanságát elismerve - 1935-ben védjegyezték. Azóta még a legkisebb (2,5 cm) Halason készült csipkében is megtalálható a három egymáson keresztbe fektetett hal, amelyek elhelyezkedése is pontosan meghatározott.

Ahhoz, hogy valaki halasi csipkevarró legyen mindig is az elhivatottság, a türelem, a kitartás, valamint a csipkevarráshoz való a vonzódás volt a legfontosabb. Soha nem volt kikötés az iskolai végzettség, nem volt szükség semmilyen más művészeti tanulmányokra. A csipkevarrás fortélyait az új tanulók a műhelyben sajátították el. Először a kontúrozást a kontúrozóktól. Ennek az időtartama 4–6 hónap. Ezután következett a 60 féle csipkeöltés megtanulása. Ennek a betanításában szinte mindenki részt vett: ki amelyiket jobban tudta, kedvence volt, azt tanította meg. Ez 12–14 hónapot vett igénybe, a tanuló ügyességétől függően.

A betanítás folyamata a mai napig változatlan, a különbség csupán annyi, hogy csak akkor jöhet új jelentkező, ha az alapítványnak szüksége van létszámbővítésre.

Ma a halasi csipkét kilenc halasi csipkevarró - teljes művészi szabadsággal - az eredeti rajzok és motívumok felhasználásával, természetes alapanyagú, lehelet-finom cérnával, száz százalékos kézimunkával és a tradicionális 60 féle öltésminta variációjával varrja. Ezáltal lesz minden csipke egyedi darab, amelyen mindig csak ketten dolgoznak: a kontúrozó (ez külön szakma), és a csipkevarró.

A munka időigényességét mutatja, hogy van 4-5 munkaórával elkészült csipke (2,5 cm - 3 cm), viszont a nagy terítők megvarrásához (50 cm - 60 cm átmérővel) 4500 - 5000 munkaóra szükséges.

A halasi csipke fontos szereplője a magyar diplomáciai életnek, ezáltal is építve az ország imázsát. A Külügyminisztérium által 2001. november 6-án utaztatott, 22 csipkéből álló, a több mint 110 éves történetet bemutató „bőrönd kiállítás” az európai és ázsiai magyar nagykövetségek szervezésében sok látogatót vonzott és fontos része volt a Magyarország

kulturális értékeit bemutató külföldi rendezvénysorozatoknak. (például a Magyar Magic Londonban 2004-ben).

Ez a kiállítás 2008. szeptemberétől a kanadai nagyvárosokban volt látható, majd 2009. júniusától a new yorki kulturális évad részeként Amerikát hódította meg. Pillanatnyilag a washingtoni nagykövetségünk vendégei csodálhatják meg.

1902-óta a világ több híressége kapott halasi csipkét a magyar állam ajándékeként. Többek között Alice Roosevelt, IV.Károly és Zita királyné, Julianna holland királynő, míg a múlt század végén, 1996-ban II. János Pál pápa, 2000-ben Hitachi japán hercegő.

A halasi csipke 2001 óta hivatalosan is szerepel a diplomáciai protokoll ajándéklistán.

Mádl Dalma asszony jóvoltából a libanoni, a ciprusi és az osztrák köztársasági elnök felesége, a japán császárné és II. Erzsébet brit uralkodó, 2006-ban pedig Bush amerikai elnök felesége, 2008-ban a jordán királyné, 2012-ben XVI. Benedek pápa is a halasi csipkével megajándékozottak sorába lépett.

Mindemellett a halasi csipke kultúrákat összekötő híd is. A számos hazai és külföldi kiállításon való részvétellel mindenütt hirdetik a magyar iparművészet sokszínűségét, az általuk évenként megrendezésre kerülő nemzetközi csipkekiállítások alkalmával pedig lehetőséget adnak a világ „csipkéseinek”, hogy Kiskunhalason, a halasi csipke bölcsőjénél találkozzanak, és ennek minden évben 1500–2000 látogató a nyertese.

A város oktatási intézményei szintén sokat megtesznek, hogy a halasi csipkét minden gyerek megismerje. A Csipkemúzeum rendszeres látogatói az óvodás és iskolás csoportok. A város középiskoláiban több év óta érettségi tétel a halasi csipke múltja, jelene. Nagyon sok a felsőoktatásban részt vevő nem csak halasi diák, akik évfolyam vagy szakdolgozatot készítenek a halasi csipkéről.

5. Indoklás a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel mellett

A halasi csipkét 2003 óta mindenki hungarikumnak tekinti, ennek ellenére a csipkénknek – és Kiskunhalasnak is – szüksége van arra a nyilvánosságra, elismertségre, amely a Gyűjteménybe való felkerüléssel jár, annál is inkább, mert ez kitérít a hazai és nemzetközi bemutatkozási lehetőségeket, amelyek által a magyar iparművészet sokszínűségét, az emberi kreativitás határtalanságát még több helyen hirdethetné a halasi csipke.

A Gyűjteményben való szereplés hozzájárul a halasi csipke hagyományának megőrzéséhez, amelynek elsősorban társadalmi és kulturális jelentősége van, de feltétlenül említeni kell annak várható pénzügyi hatását is (több látogató, a csipkevásárlási kedv erősödése), mivel a csipke lététől függ a csipkevarrók megélhetése is.

A csipkehagyomány ápolása Kiskunhalason példaértékű. Megmutatja más települések számára, hogy mennyire fontos a hagyomány megőrzése, ha kell kiemelkedő anyagi támogatással is; erősíti és összekovácsolja a közösséget.

Kiskunhalason mindenki figyelemmel kíséri a csipke körüli történéseket. A Nemzetközi Csipkefesztiválok a városi ünnepek egyik legfontosabbika, amelyet nagyon sok halasi szinte családi eseményként tart számon: meghívják rá a távoli rokonságot.

A leírtak mellett a halasi csipke jövője szempontjából nagyon nagy jelentősége van a Gyűjteménybe való bekerülésnek, hiszen Kiskunhalasnak komoly szüksége van az ebből fakadó közfigyelem erősödésére, az azáltal megerősödő turizmus fellendítő erejére, és minden olyan újabb lehetőségre, amelynek segítségével kiszélesíthetjük a halasi csipke ismertségét és elismertségét országon kívül és belül, és hosszú távra biztosíthatjuk a csipkevarrás és a csipkevarrók létét, megélhetését.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája

Kiadványok: a teljesség igénye nélkül, a legfontosabbak:

Sütő József: Halasi csipke ismertető / 1936./
Janó Ákos – Vorák József: Halasi csipke /1969./
László Emőke –Pásztor Emese- Szakál Aurél: Halasi csipke album /1999./
Sz. Csorba Tibor : Halasi csipke
Erdei T. Lilla: A cérnába szőtt évszázad –a halasi csipke 110 éve / 2012./

Mindezek mellett rendszeres megjelenés turisztikai és kulturális nyomtatott és on-line kiadványokban – csak néhány a legutóbbi híradásokról:

<http://www.muosz.hu/cikk.php?page=szakosztalyok&id=4508&fo=6&iid=53>

http://www.aktivpihenes.hu/cikkek_pr_cikkek/kiskunhalas_-_a_csipke_varosa

http://infovilag.hu/hir-28434-magyar_csipke_fovarosa_kiskunhalas.html

http://www.turizmusonline.hu/aktualis/cikk/felfedezo_uton_a_konok_kunokvarosaban

Filmek:

A csipkék királynője / Matula Ágnes, Duna Televízió, 2002./
A halasi csipke Clevelandban / Halas Televízió, 2002./
A halasi csipke Tokióban / Halas Televízió, 2004./
A magyar kultúra nagykövete / magyar, angol nyelven, Halas Televízió, 2004./
Ezen túlmenően számos regionális, kerületi, kereskedelmi televíziós megjelenés.
A legutóbb: ECHO Televízió Civil összefogás c. műsora /2013. november 17./

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: www.halasicsipke.hu

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

A magyar kultúra nagykövete c. dvd + fotók elküldve postai úton

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés g) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok

Támogató ajánlások:

Mádl Dalma asszony

Gyovai István, polgármester, Kiskunhalas

Dr. Várnai László, kuratóriumi elnök, Halasi Csipke Közalapítvány

Elekes Zoltán, alelnök, Magyar Fesztiválszövetség, Szeged

Erdei T. Lilla, muzeológus, Iparművészeti Múzeum, Budapest

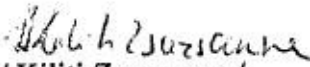
Veszelszkiné Huszárik Ildikó, igazgató, Bibó István Gimnázium, Kiskunhalas

halasi csipkevarrók, Kiskunhalas

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Kiskunhalas, 2013. november 19.

HALASI CSIPKE KÖZALAPÍTVÁNY
6400 Kiskunhalas, Kossuth u. 37/A
MNB 10402568-25612378
Adószám: 18340480-1-03

/ Kiliti Zsuzsanna /
a Csipkeház igazgatója